

SCHWARZWALDSPHILOSOPHIE

Av Hannah Monsrud Sandvik

En solfylt dag i oktober som minner om en heldig julidag i Norge sitter jeg på biblioteket på campus i Freiburg og åpner mitt nyervervede eksemplar av *Sein und Zeit* for å forberede meg til seminaret jeg skal følge om samme bok.¹ Jeg forsøker å fortelle meg selv at dette går bra, jeg har tross alt to språkkurs bak meg og føler allerede at jeg kan kommunisere ganske bra. *Pillepalle*.² Jeg leser en tilfeldig setning, stopper, leser den på nytt, og skjønner fremdeles ingenting. Pust inn, pust ut, fram med ordboka, *los geht's*.

10 måneder senere ser jeg tilbake på alt som har skjedd siden jeg flyttet hit i september og lurer på hvordan jeg kan oppsummere mine opplevelser siden da i et reisebrev. Det er to uker til jeg reiser tilbake til Norge og forlater en by som har blitt mye mer enn et studiested. Hvor skal jeg i det hele tatt begynne?

Freiburg im Bresgau ligger i den tyske delstaten Baden-Württemberg, nær den franske grensen. Jeg studerer ved Albert-Ludwigs-Universität, som ble grunnlagt i 1457 og dermed er et av Tysklands eldste universiteter. Byen som går for å være Tysklands mest solrike og varme ligger ved foten av Schwarzwald, og en tur som starter i sentrum av byen kan strekke seg over mange dager innover den skogkledde fjellkjeden. Skog, solcellepaneler og sykler beskriver Freiburg på treffende vis, og summeres opp i Freiburgs selvutnevne som «the green city». Freiburg er kjent for å være en av de mest miljøvennlige byene i Tyskland – paradigmeeksempelet er bydelen Vauban, der jeg mistenker at det er forbudt å bosette seg hvis man ikke er veganer og bare kjøper bio-produkter, og hvor bil er delvis forbudt. Med sine markeder, vinranker (universitetet selger for øvrig sin egenproduserte vin) og bondegårder³, brosteinsbelagte gater og «Bächle» (små konstruerte kanaler langs gatene som fylles med vann fra elva Dreisam) består Freiburg av så mye idyll at jeg aldri helt blir kvitt følelsen av å være med i en film regissert av Claude Berri.

Å bli kjent med en ny by, å immatrikulere seg, å forstå hvor papirer skal leveres, hvilke stempler som kreves, å finne venner og forsøke å passe inn. Å ville bli behandlet *qua* filosofistudent og ikke *qua* Erasmusstudent, fordi jeg vil være en del av et fagmiljø på lik linje med de andre og følge de samme spillereglene. Jeg leker en lek: Hvor lenge kan jeg holde en samtale med noen før de oppdager at jeg ikke er tysk? Og med en gang jeg er avslørt: Woher kommen Sie? Aus Norwegen. Ach so, Norwegen! Entusiasme.

Alt er så bra i Norge og i de skandinaviske landene, blir jeg fortalt. Vi er det best tenkelige eksempelet på et velfungerende sosialdemokrati og har også et perfekt utdannings-system. Og fjellene og fjordene, naturligvis. Jeg forsøker å ta et oppgjør med glansbilde-Norge, men blir liksom ikke helt trodd.

Philosophisches Seminar [institutt for filosofi] ved Albert-Ludwigs-Universität Freiburg består kun av fire professorer i full stilling, også kalt *Lehrstuhl*, en juniorprofessor (en professor som er ansatt en begrenset periode), pluss et arsenal av midlertidig ansatte og doktorander, som alle underviser og organiserer konferanser og foredrag med entusiasme og engasjement. Kurstilbudet er bredt og emnene er varierte og kreative. (For eksempel skal jeg de to neste helgene delta på et seminar om Heideggers *Grundprobleme der Phänomenologie* i Heidelberg sammen med studenter fra både Freiburg og Heidelberg.) Hvis institutt for filosofi er verden, kan man kanskje tenke at de forskjellige Lehrstühle representerer hvert sitt kongerike, med forskjellige tradisjoner, kulturer, språk (latin eller gammelgresk: beherskelse av en av disse er en forutsetning for å komme inn på masterstudiet) og ikke minst trosretninger. De møtes innimellom og diskuterer verdens tilstand på høvisk vis, men det hender at det bryter ut en og annen krig, og de holder seg helst til egne små hjørner av verden. Prof. Figal står for fenomenologien, Prof. Hühn for den tyske

Illustrasjon: Ane Hem

idealismen, og vi finner også et innslag av arabisk filosofi med Jprof. Germann. De mer analytiske innslagene finnes hos Prof. Hoenen, men er begrenset til middelalderfilosofi, og jeg har ennå til gode å se en kursbeskrivelse med analytisk filosofi etter Frege eller Wittgenstein på pensum.⁴ Prof. Gander forblir en mystisk skikkelse for meg, men kongeriket hans befinner seg iallefall i Husserlarkivet. Selv om vi kan snakke om et visst filosofisk spekter, er det ingen tvil om at det er fenomenologi, Heidegger og Husserl som står i fokus, og man kan med letthet komme seg gjennom bachelorstudiet uten å ha noen kontakt med filosofer som Hume og Kant. Blindern-modellen med introduksjonskurs i et bredt felt av emner det første året av studiet er erstattet med et «Interpretationskurs» med nærlesing av

Om en avtroppende bachelor- og Blindernstudent kan få bruke denne siste anledningen til å si noen ord, må det være disse: Dra på utveksling!

et sentralt filosofisk verk som går over to semestre, og forelesninger og seminarer som allerede er ganske spesialiserte. For min del har det vært veldig spennende å delta i forelesninger der professor foreleser om «sin filosofi», men jeg ser også at mange av bachelorstudentene mangler et overblikk over filosofihistorie og ulike filosofiske disipliner. For en som vil stifte bedre kjennskap med fenomenologi, derimot, er Freiburg et utmerket valg. Dette universitetet der Heidegger studerte, jobbet som assistent for Husserl, som han senere tok over professoratet til, og til slutt ble ansatt som rektor. Filosofer valfarter for øvrig til Heideggers hytte i Todtnauberg, der han tilbragte mye tid fordi han anså skogens tilbaketrukkethet som det beste stedet for å utøve sin filosofiske virksomhet (det kan derimot bemerkes at Heidegger ikke skrev *Sein und Zeit* i hytten, slik det vanligvis blir antatt, men på et hotellrom nede i byen, fordi sønnene hans lagde for mye bråk til at han kunne konsentrere seg om skrivingen).

Dagene tilbringes på filosofibiblioteket, som ikke åpner før 9 og ellers har de korteste åpningstidene av alle fagbibliotekene jeg kjenner til. Biblioteket overvåkes av såkalte HiWi-er, (eller knekter, for å følge opp kongerikeanalogien). En HiWi er en slags sekretær som blir ansatt av en bestemt Lehrstuhl ganske tidlig i bachelorstudiet, og som regel blir i Lehrstuhls tjeneste ut studiet sitt. De gjør alt fra å kopiere materiale (tyskere kopierer nesten hele tiden og liker ikke å distribuere ting over internett) til å rette vitenskapelige tekster før publikasjon. Til en viss grad kreves det at knekten bekjenner seg Lehrstuhls trosretning, og det er forventet at de deltar på en del av se-

minarene deres Lehrstuhl organiserer. De utvalgte (for det er mer en håndplukking enn en åpen søknadsprosess) får til gjengjeld god oppfølging gjennom studiet sitt og stifter førstehåndskjennskap med forskningsarbeider.

Deltakelse i fagutvalget har hjulpet meg å bli integrert i studiemiljøet. Med en møtestruktur som ville fått den minst rutinerte FU-er på Blindern til å rive seg i håret i frustrasjon over manglende effektivitet og resultatorientert, har mine fordommer om tyskere som et effektivt folk blitt tilbakevist på hermeneutisk vis. Vi møtes hver tirsdag etter Prof. Figals forelesning på vårt eget kontor i studentforeningenes bygg, drikker øl og diskuterer punktene på en sakliste som oppstår mer eller mindre spontant underveis. Referat føres ikke, men vi stemmer over det ene og det andre etter komplekse regler i beste tyske stil. Man trenger ikke å velges inn i fagutvalget, og den som måtte ha lyst kan bare møte opp for å drikke øl og lære mer om studentpolitikk, noe som til dels er ansvarlig for den manglende effektiviteten og skaper et kontinuitetsproblem, men som også sørger for en åpen og inkluderende atmosfære. Ineffektivitet til tross – fagutvalget organiserer fester og forelesninger, og engasjerer seg aktivt i studentpolitikken. For meg har det vært en flott måte å bli kjent med universitetet på (og få utløp for noen FU-abstinenser) – dette semesteret har jeg for eksempel vært med på å organisere en forelesningsrekke.

Det er med en stor kulturell, faglig og språklig bagasje, nye vennskap og flotte minner at jeg setter kursen mot Norge om knappe to uker. Om en avtroppende bachelor- og Blindernstudent kan få bruke denne siste anledningen til å si noen ord, må det være disse: Dra på utveksling! Dette er min tredje utveksling, og jeg opplever det som like flott og berikende hver gang. Å bo og studere i et annet land er givende, berikende, utfordrende, spennende, til tider trist, vanskelig, frustrerende, og en lang rekke andre adjektiver. Det eneste utveksling ikke er, er noe du vil angre på.

Freiburg im Bressgau 19.07.2012

NOTER

¹ Vintersemesteret varer fra oktober til februar, sommersemesteret fra april til juli.

² Piece of cake. (Det ene språkkurset har gitt meg 1 studiepoeng i tyske ordtak).

³ Jeg var nylig på en festival som hadde som formål å finansiere en ny traktor til en bonde, samt kjøpe dyr som har fått en skade og egentlig skal slaktes slik at de kan vandre fritt på bondegårdens beitemarker.

⁴ Dette er kanskje en overdrivelse, men selv om det finnes unntak, vil jeg iallefall si at det er beskrivende for den generelle tendensen.